

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne nærer to afgørende betænkeligheder ved gennemførelse af de aktuelle planer om en omdannelse af Det Europæiske Center for Overvågning af Racisme og Fremmedhad (EUMC) til et agentur¹). For det første udgør EUMC i dag i højere grad et problem end et forsvar for menneskerettighederne, og for det andet bør arbejdet med menneskerettighedsspørgsmål forblive i Europarådets regi.

EU viser en stadig stigende interesse for menneskerettighedsspørgsmål. Om end det ikke har været muligt for EU at ratificere Europarådets konvention om menneskerettigheder, viser dom på dom fra EF-Domstolen såvel som et væld af erklæringer fra Europa-Parlamentet, at der er en stigende tendens til at gøre menneskerettighederne til et EU-anliggende. Således fremgår det i dag direkte af EF/EU-traktaterne, at Unionen har som målsætning at fremme respekt for menneskerettighederne²), ligesom det fremgår, at »Unionen respekterer de grundlæggende rettigheder, således som de garanteres ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (...)«³). At EU på denne måde lader menneskerettighederne spille en stadig større rolle i sit virke, kan forekomme harmløst, men konsekvensen heraf vil være, at EU bliver et konkurrerende organ til Europarådet. At give EF-Domstolen kompetence til at fortolke menneskerettighederne vil utvetydigt medføre tvivlsspørgsmål om forholdet til Menneskerettighedsdomstolen og dennes virke, herunder dommenes kraft og dermed medlemslandenes incitament til at følge dem.

I en årrække har det været et stærkt ønske fra EU's side at give menneskerettighederne større indflydelse. Dette ses både i det aktuelle ønske om at omdanne EUMC til et agentur for grundlæggende rettigheder og i ønsket om at give EU's Charter om Grundlæggende rettigheder⁴) traktatstatus ved at indskrive dette charter i del 2 i »En traktat om en forfatning for Europa«, der i sommeren 2005 blev forkastet af Nederlandene og Frankrig.

Igennem sin levetid har EUMC vist sig som et politisk organ, der ikke bare arbejder med menneskerettighedsspørgsmål i almindelighed, men med usvigelig sikkerhed har indtaget en politisk profil, der bl.a. har vist sig i den kontinuerlige registrering af politiske grupperinger, som centeret foretager. Sammenholdt med en række pinlige sager – herunder vægringen ved at offentliggøre en rapport om det stigende jødehad i muslimske kredse⁵) – synes det derfor nærliggende at konkludere, at EUMC ikke afspejler den ledighed eller apolitiske saglighed, der er nødvendig for at håndtere følsomme sager som menneskerettighedsspørgsmål.

EUMC bør derfor ikke honoreres med en opgradering til et agentur med langt flere ansatte og mere gennemslagskraft. Tværtimod bør EUMC som en konsekvens af de anslag mod ytringsfriheden m.v., som centeret igennem årene har medvirket til, nedlægges og opgaven med at overvåge og sikre menneskerettigheder alene varetages af Europarådet, der oprindeligt dannede ramme om menneskerettigheds erklæringen.

Siden afslutningen på anden verdenskrig har Europarådet været det primære menneskerettighedsorgan i Europa og dækker i dag – modsat EU – hele 46 europæiske lande. Europarådets arbejde med menneskerettighederne består primært i henholdsvis opretholdelsen af Menneskerettighedsdomstolen, der fortolker erklæringer om menneskerettigheder, og den vedvarende monitorering af medlemslandenes demokratier og demokratiske udvikling. I Europarådets arbejde skal særlig fremhæves tre elementer som garanter for en positiv udvikling for de fundamentale frihedsrettigheder i Europa. For det første spiller Menneskerettighedsdomstolen i en lang række sager en vigtig rolle, om end der ikke er egentlige sanktionsmuligheder forbundet med domstolens afgørelser. For det andet fungerer den parlamentariske forsamling som en dynamisk diskussionsklub om grundlæggende menneskerettigheds overholdelse i medlemskredsen. Endelig spiller monitoreringen af såvel etablerede som unge demokratier – særlig ved parlaments- og præsidentvalg m.v. – en stor rolle i stabiliseringen og tilret-